

ความหมายคำย่อที่ปรากฏในบรรณานุกรม

- A.F.D.I.* = Annuaire francais de droit international.
C.I.J. = Cour international de justice.
R.G.D.I.P. = Revue general de droit international public
Rev. = Revue.

บทที่ 1

ประวัติการพัฒนาของ กฎหมายระหว่างประเทศ

วิวัฒนาการของกฎหมายระหว่างประเทศเป็นสัญลักษณ์ของการก้าวไปสู่อารยธรรมของมนุษยชาติ ประวัติการพัฒนาของกฎหมายระหว่างประเทศมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับประวัติความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ สังคมระหว่างประเทศได้มีการเปลี่ยนแปลงอย่างมากตั้งแต่สมัยโบราณ กฎหมายระหว่างประเทศซึ่งเป็นกฎหมายที่ใช้บังคับกับรัฐก็มีการวิวัฒนาการควบคู่ไปด้วย ซึ่งอาจแยกประวัติการพัฒนาของกฎหมายระหว่างประเทศออกได้เป็น 3 ระยะ

ระยะแรก ในสมัยโบราณถือว่าสังคมระหว่างประเทศยังไม่ปรากฏ ไม่มีกฎหมายระหว่างประเทศที่คอยควบคุมความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มชนที่ยังจัดอยู่ในพวกไร้อารยธรรม ความคิดในสมัยนั้นถือว่าเพื่อนบ้านและคนต่างถิ่นเป็นศัตรูจึงหลีกเลี่ยงการติดต่อกันด้วย แต่ก็ยังมีกฎเกณฑ์บางอย่างซึ่งใช้ปฏิบัติต่อกันในขอบเขตจำกัด เช่น การส่งและรับผู้แทน

กฎหมายระหว่างประเทศได้วิวัฒนาการเป็นอย่างมากในสมัยกรีกและโรมัน¹ นครรัฐกรีกในสมัยนั้นได้สร้างกฎเกณฑ์ทางกฎหมายในการติดต่อกันซึ่งกันและกัน เพราะนครรัฐต่าง ๆ เหล่านี้มีเชื้อชาติเดียวกัน พูดภาษาและนับถือศาสนาเดียวกันจึงสามารถสร้างกฎเกณฑ์ร่วมกันในการควบคุมความสัมพันธ์ระหว่างนครรัฐเหล่านั้นได้ เช่น การส่งผู้ร้ายข้ามแดน กำหนดหน้าที่กงสุล การรีไพรชัลและการใช้อินญาโตตุลาการระงับข้อพิพาท

¹Coleman Phillipson "The international law and
1911

of ancient

Rome" London,

ในสมัยโรมันกฎหมายระหว่างประเทศได้รับความก้าวหน้าจากหลักกฎหมายโรมัน กฎหมายโรมันมี 2 ชนิด คือ

1. Jus civile ใช้บังคับแก่คนโรมันเท่านั้น

2. Jus Gentium เป็นกฎหมายที่ใช้บังคับระหว่างคนต่างด้าว หรือคนต่างด้าวกับคนโรมัน ซึ่งมีลักษณะคล้ายกฎหมายระหว่างประเทศในปัจจุบันนี้เอง กฎเกณฑ์ในกฎหมายระหว่างประเทศหลายอย่างได้รับการพัฒนาไปมาก เช่น กฎเกณฑ์ในการทำสงคราม สมัยจักรวรรดิโรมันการติดต่อระหว่างโรมกับเพื่อนบ้านกระทำโดยพระประภพหนึ่งเรียกว่า Fetialis ไม่ว่าจะเป็นการทำสนธิสัญญาหรือประกาศสงคราม กฎหมายระหว่างประเทศสมัยโรมันส่วนใหญ่ก็เป็นการนำกฎหมายภายในของโรมันเข้ามาใช้ในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

ภายหลังที่อาณาจักรโรมันได้ล่มสลายใน ค.ศ. 476 โดยการรุกรานของพวกอนารยชน นับเป็นระยะความมืดมัวของอารยธรรมและกฎหมายระหว่างประเทศเพราะไม่มีองค์การกลางที่มีอำนาจเหนือดินแดนอีกต่อไป พวกอนารยชนเคลื่อนย้ายอยู่เสมอ กฎหมายก็ใช้บังคับเฉพาะภายในกลุ่ม ในดินแดนที่มีคนหลายพวกแต่ละพวกก็มีกฎหมายภายในของตนใช้บังคับ ความสัมพันธ์ของผู้คนอยู่กับกลุ่มของตนมากกว่าดินแดน กฎหมายระยะนั้นจึงขาดหลักเกณฑ์ที่แน่นอน

ต่อมาพวกปาเถียนที่รุกรานได้หันเข้ามานับถือศาสนาคริสต์นิกายและอยู่ร่วมกับพวกชาวพื้นเมือง หยุดยั้งการระเหว่ร้อนและก่อตั้งอาณาจักรต่าง ๆ ขึ้น ระหว่างศตวรรษที่ 11 ถึง 14 ศาสนาคริสต์นิกายเริ่มมีอิทธิพลครอบคลุมอำนาจของกษัตริย์ โดยเฉพาะในสมัย Crégoire Le Grand และ Urbain ที่ 2 สังคมสมัยนั้นเป็นสังคมระหว่างประเทศคริสต์นิกายประกอบด้วยรัฐที่นับถือศาสนาคริสต์นิกาย รัฐต่าง ๆ จึงตกอยู่ใต้อำนาจทางศาสนา ระหว่างนั้นได้เกิดกฎเกณฑ์ทางกฎหมายระหว่างประเทศหลายอย่าง แต่เป็นกฎเกณฑ์ที่ส่วนใหญ่มาจากอิทธิพลทางศาสนา เช่น กฎเกณฑ์ในการทำสงครามซึ่งจะทำได้ต้องมีเหตุผลยุติธรรม กฎเกณฑ์ในการพักรบ เช่นห้ามต่อสู้กันตั้งแต่พระอาทิตย์ตกดินในวันพุธจนถึงพระอาทิตย์ขึ้นในวันจันทร์ กฎเกณฑ์ในด้านมนุษยธรรม

เช่นห้ามทำร้ายผู้หญิง เด็ก คนชรา นักพรตนักบวชในการสู้รบ ห้ามใช้อาวุธ
บางชนิดในการทำสงคราม กฎเกณฑ์เกี่ยวกับเอกสิทธิและความคุ้มกันทาง
การทูต การใช้อนุญาตตุลาการ การประนีประนอม

ต่อมาในศตวรรษที่ 14 ภายหลังจากขัดแย้งระหว่างโป๊ป โบนิฟาส
ที่ 8 กับ กษัตริย์ฝรั่งเศส ฟิลิป เลอเบล ในปี ค.ศ. 1302 ซึ่งจบลงด้วยฝ่าย
กษัตริย์เป็นผู้มีชัย นับจากนั้นอำนาจทางศาสนาที่มีอยู่เหนือกษัตริย์ก็เสื่อมลง

ระยะที่ 2 ตั้งแต่ศตวรรษที่ 16 ถึง 18 ในศตวรรษที่ 16 ศาสนา
คริสเตียนเริ่มแตกแยกมีการเกิดของลัทธิโปรเตสแตนต์ โป๊ปไม่มีอำนาจที่ได้
รับการเคารพสูงสุดเหมือนแต่ก่อนหน้านั้น ในปี ค.ศ. 1492 ได้มีการค้นพบ
ทวีปอเมริกาโดยโคลัมบัส ทำให้เกิดปัญหาใหม่ในกฎหมายระหว่างประเทศ
เช่นการกำหนดหลักการในการเป็นเจ้าของในดินแดนที่ค้นพบ เสรีภาพในการ
คมนาคมระหว่างประเทศ ก่อให้เกิดลัทธิหรือความคิดเห็นของนักกฎหมาย
ระหว่างประเทศหลายท่าน ซึ่งมีชื่อเสียงและความคิดเห็นของเขามีบทบาท
ในการสร้างกฎเกณฑ์ของกฎหมายระหว่างประเทศ ซึ่งสมควรที่จะศึกษาแนว
ความคิดเห็นของนักปราชญ์และนักกฎหมายเหล่านี้บางท่าน เช่น Francisco
Victoria¹ (1480-1546) เป็นชาวโดมินิแกน ได้รับการศึกษาที่ปารีส ต่อมาเป็น
อาจารย์สอนที่มหาวิทยาลัย Salamanque ในสเปน ในความคิดเห็นของเขาเกี่ยวกับ
รัฐ เขาเห็นว่ารัฐต้องมีสภาพของตนเองโดยต้องไม่เป็นดินแดนของรัฐ
อื่น มีกฎหมายและศาลของตนเอง เขาเห็นว่าอำนาจของศาสนาซึ่งหมายถึง
ของโป๊ปไม่ควรจะมีอยู่เหนือรัฐ แต่ถึงกระนั้นก็ตามอำนาจของรัฐก็ย่อมอยู่ใต้
อำนาจกฎธรรมชาติซึ่งเกิดจากความมีเหตุผลของมนุษย์ เช่น ต้องรักษาคำพูด
เมื่อก่อให้เกิดความเสียหายโดยความผิดของตนจะต้องชดเชยค่าเสียหาย กฎ
ธรรมชาติเกิดจากพระเจ้าผู้สร้างธรรมชาติ เขาเห็นว่าพระราชอำนาจของกษัตริย์
ก็ต้องอยู่ภายใต้กฎธรรมชาติด้วย เขาสนับสนุนเสรีภาพในการคมนาคมในทะเล
และแม่น้ำ การละเมิดมิได้ของทูต การปฏิบัติตามสนธิสัญญา ในเรื่องเกี่ยวกับการ
ทำสงคราม กษัตริย์จะทำสงครามก็ต่อเมื่อเป็นสงครามยุติธรรมซึ่งหมายถึง
สิทธิของตนถูกละเมิดหรือตนได้รับความอยุติธรรมอย่างมากและรัฐยังมีหน้าที่

¹Francois de Victoria par Brown Scott, 1934 Publication de la Fondation carnegie, p. 235

ทางศีลธรรมที่จะต้องทำสงครามเพื่อป้องกันสิทธิบางอย่าง เช่นสิทธิระหว่างประเทศของบุคคลหรือประชาชนของตน หรือป้องกันสิ่งที่เป็นโยบายร่วมกันของทุกชาติ กษัตริย์มีหน้าที่จะต้องทำให้เกิดความยุติธรรมในโลก ในสงครามที่สเปนทำกับชาวพื้นเมืองอินเดีย เขามีความเห็นว่าชอบด้วยความยุติธรรม เพราะชาวอินเดียปฏิเสธไม่ยอมให้ชาวสเปนเข้าไปค้าขายซึ่งสิทธิการค้าขายเป็นสิทธิขั้นมูลฐานของมนุษย์ (ในศตวรรษที่ 19 ประเทศในยุโรปได้เคยใช้กำลังบังคับญี่ปุ่นและจีนที่ปฏิเสธไม่ยอมให้เข้าไปค้าขาย) ในความคิดเห็นของเขา รัฐอาจจะใช้กำลังป้องกันแทนรัฐที่อ่อนแอที่ถูกละเมิดสิทธิก็ได้ นอกจากนั้นเขายังมีความคิดเห็นสนับสนุนสิทธิธรรมชาติของมนุษย์ เช่นสิทธิการเคลื่อนย้ายและตั้งถิ่นฐาน เขาเห็นว่ากษัตริย์ไม่ควรจะปิดพรมแดนต่อชาวต่างประเทศ เขาสนับสนุนสิทธิในการได้รับสัญชาติ สิทธิในการค้าขาย

Francisco suarez (1548-1617) ชาวสเปนเคยเป็นศาสตราจารย์หลายแห่ง เช่นที่มหาวิทยาลัยปารีส Segovie, Valledolid, Rome และ Salamanque เคยทำหน้าที่สำคัญ ๆ เช่น เป็นผู้ไกลเกลี่ยข้อพิพาทระหว่างข้าหลวงใหญ่โปรตุเกสกับสมณฑุตของสันติปะปา suarez มีความคิดคล้ายกับ Victoria เขาเห็นว่ารัฐควรเป็นอิสระ แต่อำนาจอิสระของรัฐอาจจะถูกจำกัดโดยกฎเกณฑ์ของสังคมระหว่างประเทศ และโดยกฎของศีลธรรมซึ่งหมายถึงกฎธรรมชาติธรรมชาติของมนุษย์ทำให้รัฐต้องมีความสัมพันธ์ระหว่างกันซึ่งแต่ละรัฐจะต้องยอมรับสิทธิธรรมชาติที่เป็นขั้นมูลฐาน เช่นสิทธิในการค้าขาย ในการผ่านดินแดนของกันและกันทุกชาติจะต้องมีความรักต่อเพื่อนมนุษย์ตามคำสอนของศาสนาคริสต์ เขาพยายามที่จะแยกความแตกต่างระหว่างกฎธรรมชาติกับกฎหมายระหว่างประเทศ เขากล่าวว่ากฎธรรมชาติเป็นส่วนหนึ่งของศีลธรรม เช่น จงทำดี และหลีกเลี่ยงกระทำชั่ว อย่าทำกับคนอื่นอย่างที่เราไม่ต้องการให้คนอื่นทำกับเรา กฎธรรมชาติก็คือกฎของเหตุผล ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ ส่วนกฎหมายระหว่างประเทศเกิดจากจารีตประเพณีหรือการยอมรับปฏิบัติของรัฐต่าง ๆ กฎเหล่านี้ถูกกำหนดโดยบุคคลซึ่งอาจจะเปลี่ยนแปลงเมื่อไรก็ได้ เพราะไม่ได้เกิดมาจากปรากฏการณ์ธรรมชาติแต่เกิดจากเจตนาของมนุษย์

เช่นกฎหมายแพ่ง ถึงกระนั้นก็ตีเขาเห็นว่ากฎหมายระหว่างประเทศจะต้องไม่ขัดกับหลักการของความยุติธรรมตามธรรมชาติ กฎหมายธรรมชาติกำหนดแต่สิ่งดีโดยห้ามสิ่งชั่ว แต่ในกฎหมายระหว่างประเทศเนื่องจากเกิดขึ้นโดยการยอมรับปฏิบัติของรัฐก็อาจจะมีหลักเกณฑ์ที่ไม่ถูกต้องได้ แต่กฎหมายระหว่างประเทศก็มีลักษณะใกล้เคียงกับกฎหมายธรรมชาติ กฎหมายระหว่างประเทศแม้ว่าจะจำกัดอำนาจของรัฐแต่ก็จำเป็นจะต้องมีเพราะเป็นหลักเกณฑ์ในการกำหนดการอยู่ร่วมกันในสังคมระหว่างประเทศซึ่งหลักเกณฑ์เหล่านี้ส่วนใหญ่มาจากการปฏิบัติและจารีตประเพณี

เกี่ยวกับการทำสงคราม เขาก็มีความคิดเห็นเช่นเดียวกับ Victoria ที่เห็นว่าการทำสงครามจะต้องมีเหตุผลยุติธรรม เช่น ถูกโจมตีก่อน หรือถูกปฏิเสศสิทธิขั้นมูลฐานของมนุษย์ เช่น สิทธิการผ่านแดน สิทธิในการค้าขาย แต่ในบางเรื่องเขาก็มีความคิดเห็นขัดแย้งกับ Victoria เขาไม่เห็นด้วยที่รัฐอื่นจะเข้ามาใช้กำลังเพื่อปกป้องแทนรัฐที่อ่อนแอกว่าซึ่งได้รับความไม่ยุติธรรมจากอีกรัฐหนึ่ง

Hugo Grotius (ค.ศ. 1583-1645) เป็นนักนิติศาสตร์ที่มีชื่อเสียงซึ่งถือว่าเป็นบิดาของกฎหมายระหว่างประเทศเป็นชาวฮอลแลนด์ นับถือศาสนาโปรเตสแตนต์ เกิดที่ Delft ประเทศเนเธอร์แลนด์ เมื่อวันที่ 10 เมษายน 1583 ได้รับปริญญาเอกทางกฎหมายจากมหาวิทยาลัย Leyden ต่อมาดำเนินอาชีพเป็นทนายความในปี ค.ศ. 1608 เขาได้เขียนหนังสือชื่อ "Mare liberum" ซึ่งกล่าวสนับสนุนหลักการของเสรีภาพในทะเลหลวงโดยถือว่าทะเลหลวงเป็นสิ่งที่พระเจ้าประทานให้มนุษย์ใช้ร่วมกัน ฉะนั้นทะเลหลวงจึงไม่ควรเป็นของรัฐใด รัฐจะอ้างสิทธิครอบครองเหนือทะเลหลวงไม่ได้ ขณะที่ทำงานอยู่ที่มหาวิทยาลัย Leyden ได้เกิดการขัดแย้งระหว่างศาสตราจารย์ Arminius กับศาสตราจารย์ Gomar Grotius สนับสนุนฝ่ายแรก แต่รัฐบาลสนับสนุนฝ่ายหลัง Grotius จึงถูกจำคุกตลอดชีวิต ในปี ค.ศ. 1621 เขาหลบหนีจากที่คุมขังได้สำเร็จไปลี้ภัยในฝรั่งเศส โดยได้รับการช่วยเหลือที่ฟักฟิงจากประธานสภาผู้แทนของปารีส ซึ่งที่ฝรั่งเศสนี้เองเขาได้ใช้เวลาว่างเขียนหนังสือเล่มสำคัญที่สุดคือ De Jure Belli ac Pacis ในปี ค.ศ. 1625 (กฎหมายเกี่ยวกับสงคราม

และสันติภาพ) ในค.ศ. 1625 เขาได้รับแต่งตั้งเป็นทูตของสวีเดนประจำราช-
สำนักฝรั่งเศส แต่ขณะปฏิบัติงานก็มีความคิดเห็นขัดแย้งกับ Richelieu ซึ่งเป็น
ผู้ดำเนินนโยบายต่างประเทศของฝรั่งเศส ในปี ค.ศ. 1644 เขาจึงถูกเรียกตัว
กลับ Grotius จบชีวิตลงโดยเรืออัปปางในวันที่ 29 สิงหาคม 1645 ที่ Rostock
อายุ 62 ปี

Grotius เป็นผู้ยึดมั่นในกฎธรรมชาติเขามีความเห็นว่

1. รัฐอยู่ภายใต้กฎ 2 ทาง คือ กฎธรรมชาติ และกฎซึ่งเกิดจาก
การยินยอมร่วมกันของรัฐ กฎธรรมชาติเป็นกฎที่เกิดจากความมีเหตุมีผลของ
มนุษย์ เป็นกฎที่เกิดขึ้นโดยพระเจ้าผู้สร้างธรรมชาติ เรียกว่า Natural Law
เป็นกฎที่อยู่เหนือรัฐและประชาชน รัฐทุกรัฐจะต้องปฏิบัติตามและเคารพต่อ
กฎธรรมชาติ ไม่มีใครสามารถเปลี่ยนแปลงได้ แม้แต่พระเจ้า ถ้ารัฐบังคับ
ประชาชนโดยขัดกับกฎธรรมชาติ ประชาชนก็อาจไม่เชื่อฟัง แต่ Grotius ก็
ไม่สนับสนุนให้ประชาชนใช้กำลังในการต่อสู้ สำหรับกฎที่เกิดจากการยินยอม
ซึ่ง Grotius เรียกว่า Voluntary law ก็คือกฎที่เกิดจากการตกลงระหว่างรัฐมิ
ให้เกิดจากอำนาจที่เหนือรัฐ กฎดังกล่าวเกิดจากการปฏิบัติ จารีตประเพณี
เพื่อจะค้นพบกฎนี้ Grotius แนะนำให้ใช้วิธีสังเกต แม้จะเกิดจากความยินยอม
ของรัฐ กฎดังกล่าวก็ยังอยู่ใต้กฎธรรมชาติ ซึ่งเป็นกฎที่ไม่ต้องการความยินยอม
ของรัฐและเปลี่ยนแปลงไม่ได้ ดังนั้นกฎที่เกิดจากความยินยอมของรัฐจะขัดกับ
กฎธรรมชาติไม่ได้

2. ทฤษฎีเกี่ยวกับรัฐ เขาเห็นว่ารัฐเป็นกลุ่มชนที่เป็นอิสระที่มา
รวมกันโดยการตกลงและยินยอม ฉะนั้นถ้ารัฐจะยกดินแดนให้รัฐอื่นจะต้อง
ได้รับความยินยอมจากประชาชนด้วยเท่ากับนำวิธีการ Plebiscite มาใช้ สำหรับ
เรื่องดินแดนนั้น ไม่ใช่เป็นปัจจัยสำคัญในการดำรงความเป็นรัฐ รัฐไม่ถือว่า
สูญสิ้นไป ถ้าประชาชนละทิ้งถิ่นฐานเดิมไปตั้งถิ่นฐานใหม่เพราะความเป็น
รัฐจะติดตามการอพยพของประชาชนไปด้วย ซึ่งความคิดในเรื่องเกี่ยวกับรัฐ
ของ Grotius ไม่เป็นที่ยอมรับกันในปัจจุบัน ซึ่งถือว่ารัฐจะต้องมีพลเมืองอยู่
บนดินแดนที่แน่นอน

เขาได้กล่าวถึงรัฐบาลว่า หมายถึงอำนาจสูงสุดซึ่งไม่ขึ้นอยู่กับอำนาจอื่น และได้รับความยินยอมจากประชาชน แต่จะต้องไม่ขัดกับกฎธรรมชาติ รัฐบาลมีอำนาจสูงสุดในการบริหาร อาจจะเป็นกษัตริย์หรือคณะรัฐบาลซึ่งแล้วแต่กฎหมายหรือจารีตประเพณีของประเทศนั้น ในความคิดเห็นของเขา เขาเห็นว่า รัฐมีองค์ประกอบอยู่ 2 ประการเท่านั้น คือ 1. ประชาชน 2. รัฐบาล นอกจากนั้นเขาเห็นว่าในสังคมระหว่างประเทศรัฐควรจะต้องมีการติดต่อสัมพันธ์กันซึ่งเป็นกฎธรรมชาติของมนุษย์ ที่จะต้องมีการคบค้าสมาคมกัน เขาจึงสนับสนุนเสรีภาพในการค้าขาย เสรีภาพในการคมนาคม และเสรีภาพในทะเลหลวง ซึ่งเขายืนยันในหลักการที่ว่าทะเลหลวงไม่เป็นของรัฐใด ทะเลหลวงกว้างใหญ่เกินกว่าผู้ใดจะครอบครองได้ และการใช้ทะเลหลวงต้องเป็นไปได้อย่างเสรี

3. ในเรื่องเกี่ยวกับสงคราม เขามีความเห็นว่าการประกาศสงครามจะต้องทำต่อเมื่อมีเหตุผลยุติธรรม คือเพื่อป้องกันตนเองหรือทรัพย์สินสมบัติ รัฐอาจใช้กำลังเพื่อป้องกันสิทธิของบุคคล เช่นป้องกันเสรีภาพในทะเลหลวง หรือเพื่อลงโทษผู้ซึ่งละเมิดสิทธิของตนอย่างร้ายแรง ในการทำสงคราม รัฐจะต้องกระทำตามกฎหมายธรรมชาติ คือกระทำอย่างพอสมควรและที่จำเป็นที่จะให้บรรลุถึงจุดหมาย ต้องไม่กระทำอย่างโหดร้ายและต้องรักษาความไว้ให้กับศัตรู กษัตริย์ก่อนที่จะทำสงครามจะต้องชั่งน้ำหนักเหตุผลยุติธรรมและผลประโยชน์ของประชาชน ถ้ากษัตริย์ไม่แน่ใจว่าจะมีเหตุผลยุติธรรมในการทำสงครามหรือไม่ ก็ให้ระงับการทำสงครามไว้ก่อน และพยายามแสวงหาสันติภาพโดยการประชุมร่วมกันของรัฐต่าง ๆ โดยใช้วิธีอนุญาโตตุลาการ Grotius แนะนำรัฐที่นับถือศาสนาคริสต์ียนมาร่วมกันเพื่อขจัดข้อพิพาทและบังคับรัฐที่ตี้อัน

Albericus Gentilis (1552-1608) เป็นชาวอิตาลี แต่ต่อมาพ่อของเขาเปลี่ยนไปนับถือศาสนาโปรเตสแตนต์ จึงได้ไปอยู่ในเยอรมันและต่อมาได้ไปอาศัยอยู่ที่อังกฤษ เขาเป็นศาสตราจารย์ที่มหาวิทยาลัยออกซฟอร์ด เคยเป็นทนายความให้แก่กษัตริย์สเปนในอังกฤษ เป็นที่ปรึกษาของราชินีเอลิซาเบทในกรณี Mendoza ซึ่งเป็นเรื่องของเอกอัครราชทูตสเปนถูกกล่าวหาว่าคิดล้ม

ราชบัลลังก์ของราชินีอังกฤษ ซึ่งเขายืนยันหลักการในเรื่องเอกสิทธิความคุ้มกันทางการทูต ว่าทูตไม่สามารถจะถูกลงโทษประหารชีวิตได้ แต่อาจจะถูกขับออกจากประเทศได้ เป็นการสนับสนุนสิทธิการละเมิดมิได้ของผู้แทนทางการทูต นอกจากนั้นเขาเชื่อมั่นในเสรีภาพทะเลหลวง เขาถือว่ารัฐใด ๆ ไม่มีสิทธิจะห้ามรัฐอื่นเดินเรือในทะเลหลวงได้ และรัฐไม่มีสิทธิจะอ้างว่าเป็นเจ้าของทะเลหลวง เขาประณามการอ้างสิทธิของเมืองเวนิซเหนือทะเล Adriatique นอกจากนั้นรัฐไม่มีสิทธิปิดท่าเรือและห้ามการค้าขายเว้นแต่กรณีเกิดสงคราม ในด้านกฎหมาย เขามีความคิดที่จะแยกกฎหมายออกจากศาสนา เขาเสนอว่านักกฎหมายจะต้องเสาะหาหลักการของกฎหมายที่ใช้ในสมัยโบราณ โดยเฉพาะในสมัยโรมัน ถ้าไม่มีก็จะต้องสร้างหลักกฎหมายขึ้นมาเอง โดยอาศัยเหตุผลทางธรรมชาติ ซึ่งถือว่าเป็นหลักการที่แท้จริงของกฎหมายระหว่างประเทศ กฎหมายระหว่างประเทศสำหรับเขามีได้เป็นผลจากเจตนาฝ่ายเดียวของผู้ครอบครองรัฐหรือกษัตริย์ แต่เป็นข้อตกลงของประชาชนด้วย ซึ่งสืบเนื่องกันมาเป็นจารีตประเพณีที่เห็นได้จากประวัติศาสตร์

Nicolas Machiavel (1469-1527) เป็นนักกฎหมายชาวอิตาลี มีอาชีพเป็นข้าราชการ เคยเขียนหนังสือไว้หลายเล่ม ที่มีชื่อเสียงคือเรื่อง “เจ้าชาย” เขามีความเห็นที่อำนาจของรัฐแม้ว่าจะได้มาโดยการรุกรานก็ถือว่าชอบด้วยกฎหมายและสอดคล้องกับศีลธรรม เขานิยมชมชอบกษัตริย์ ถือว่ากษัตริย์ก็คือรัฐ ในการทำสงคราม รัฐอาจจะใช้เล่ห์เหลี่ยมหรือกำลังอย่างป่าเถื่อนเพื่อที่จะชนะสงครามก็ยอมกระทำได้ กษัตริย์ตามความเห็นของเขาย่อมมีอำนาจเด็ดขาด อำนาจทางศาสนาไม่สามารถจำกัดอำนาจของกษัตริย์ได้

ในด้านปรัชญาทางกฎหมายระหว่างประเทศภายหลัง Grotius ก็มีนักปรัชญาอยู่ 2 พวก พวกแรกถือว่ากฎธรรมชาติเป็นที่มาของกฎหมายระหว่างประเทศ อีกพวกหนึ่งถือว่าเจตนาของรัฐเป็นที่มาของกฎหมายระหว่างประเทศ นักปรัชญาพวกแรกที่ยึดถือกฎธรรมชาตินี้มีหลายท่านที่มีชื่อเสียง เช่น

Samuell Pufendorf (ค.ศ. 1622-1694) นักปรัชญาผู้นี้มีความเห็นว่า ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐต่าง ๆ ที่มีอำนาจอธิปไตยจะต้องเป็นไปตามกฎ

ธรรมชาติ เขาไม่ยอมรับว่ากฎหมายระหว่างประเทศเกิดจากเจตนาของรัฐ เพราะไม่มีองค์การระหว่างประเทศที่มีอำนาจเหนือรัฐอย่างแท้จริง เขาสนับสนุนความคิดที่ว่ารัฐทุกรัฐมีความเสมอภาคและมีสิทธิเท่าเทียมกัน

Emmerich de Vattel (ค.ศ.1714-1767) นักปรัชญาผู้นี้ก็สนับสนุนกฎธรรมชาติเช่นเดียวกัน เขาเห็นว่า รากฐานของกฎหมายระหว่างประเทศ อยู่ที่กฎธรรมชาติซึ่งบังคับความสัมพันธ์ระหว่างรัฐและบุคคล รัฐจะออกกฎหมายจำกัดสิทธิของบุคคลโดยขัดกับกฎธรรมชาติไม่ได้สำหรับนักนิติศาสตร์ที่ถือว่าเจตนาของรัฐเป็นที่มาของกฎหมายระหว่างประเทศ ก็มีหลายท่านเช่น

Zouch (ค.ศ. 1590-1660) เป็นชาวอังกฤษ ซึ่งยืนยันในความเห็นที่ว่า กฎหมายระหว่างประเทศจะเกิดได้ก็ด้วยเจตนาของรัฐต่าง ๆ ที่ยอมรับและกฎเหล่านี้ไม่อยู่ใต้กฎธรรมชาติแต่อย่างใด

ในศตวรรษที่ 17-18 มีความเชื่อกันว่า รัฐมีอำนาจอธิปไตยเด็ดขาด จะอยู่ภายใต้กฎหมายระหว่างประเทศก็ต่อเมื่อตนยอมรับ ภายหลังสงคราม 30 ปี ซึ่งเกิดจากความขัดแย้งระหว่างคาทอลิกกับโปรเตสแตนต์ (ค.ศ. 1618-1648) ซึ่งสิ้นสุดลงโดยมีการลงนามในสัญญาสงบศึกเวสต์ฟาเลีย เมื่อ 24 ตุลาคม 1648 โดยมีหลักการว่า ภาควิชาในสนธิสัญญาซึ่งเป็นประเทศมหาอำนาจในยุโรป เว้นแต่อังกฤษและโปรแลนด์จะช่วยเหลือป้องกันเอกราชของกันและกัน ซึ่งผลดังกล่าวก่อให้เกิดสันติภาพในยุโรปถึง 25 ปี

ในปลายศตวรรษที่ 18 กฎหมายระหว่างประเทศได้เจริญก้าวหน้าไปอย่างมาก เพราะเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น 2 อย่าง คือ การปฏิวัติในฝรั่งเศสและการได้อิสระภาพของสหรัฐอเมริกา ทำให้เกิดหลักการใหม่ๆ ในกฎหมายระหว่างประเทศ เช่น หลักการที่ว่าประชาชนมีสิทธิที่จะปกครองตนเองโดยเลือกผู้ปกครองด้วยตนเองและหลักการในเรื่องอำนาจอธิปไตยของรัฐ

ระยะที่ 3 ตั้งแต่ศตวรรษที่ 19 เป็นต้นมา ความเจริญในด้านวิทยาศาสตร์ ทำให้ทุกประเทศในโลกมีความสัมพันธ์ติดต่อกัน กฎหมายระหว่างประเทศไม่ได้ใช้เฉพาะประเทศในยุโรปเท่านั้น แต่ขยายไปทั่วโลก ขยายไปในทวีปอเมริกานับตั้งแต่สงครามกบฏอิสรภาพของสหรัฐอเมริกาขยายไปที่ตุรกี

ตั้งแต่กองเกรสกรุงปารีส ค.ศ. 1856 ขยายไปที่จีนและญี่ปุ่นนับตั้งแต่อังกฤษ
ไปติดต่อดำขายด้วยและในทวีปแอฟริกา ตั้งแต่การประชุมเบอร์ลิน ค.ศ. 1885
และประกอบกับในระยะนั้นก็มีการค้นพบขี้วโลกเหนือและขี้วโลกใต้ด้วย ใน
ศตวรรษที่ 19 เมื่อจักรพรรดินโปเลียนรุกรานยุโรปโดยมีความมุ่งหมายจะสร้าง
สหพันธ์ยุโรป แต่จบลงด้วยการพ่ายแพ้ ประเทศที่ชนะสงครามซึ่งประกอบ
ด้วยอังกฤษ รัสเซีย ออสเตรีย และปรัสเซีย ได้ร่วมกันทำสัญญาพันธมิตร
เมื่อ 20 พฤศจิกายน 1815 และต่อมาฝรั่งเศสได้เข้าร่วมด้วย ได้มีการจัดตั้ง
องค์การกลางเพื่อรักษาผลประโยชน์ร่วมกันของภาคีโดยเจตนาจะป้องกันสงคราม
มิให้เกิดขึ้น และโดยเฉพาะขำรงไว้ซึ่งการปกครองระบบกษัตริย์ แต่ต่อมา
องค์การดังกล่าวได้ล้มเลิกไป เพราะอังกฤษไม่สนับสนุน ประกอบกับความ
คิดที่ว่าประชาชนมีสิทธิที่จะเลือกผู้ปกครองของตนเองเริ่มได้รับการรับรอง
อย่างกว้างขวางอันเป็นการขัดกับการปกครองโดยกษัตริย์ นอกจากนั้นยังได้
เกิดลัทธิมอนโร ขึ้นอีกในปี ค.ศ. 1823 ซึ่งมีหลักการห้ามมหาอำนาจในยุโรป
เข้ามายุ่งเกี่ยวในทวีปอเมริกา

ในปลายศตวรรษที่ 19 ได้มีความพยายามที่จะรวบรวมและร่างหลัก
กฎหมายระหว่างประเทศเกี่ยวกับการยุติข้อพิพาทโดยสันติวิธี และหลักเกณฑ์
การทำสงคราม พระเจ้าซาร์ที่ 2 ของรัสเซีย ได้เชื้อเชิญประเทศมหาอำนาจ
ในยุโรปมาประชุมกันที่กรุงเฮก ใน ค.ศ. 1899 และต่อมาได้มีการประชุมที่
กรุงเฮกอีกเป็นครั้งที่ 2 โดยการริเริ่มของพระเจ้าซาร์และประธานาธิบดีของ
สหรัฐในสมัยนั้น จึงได้เกิดอนุสัญญากรุงเฮก ค.ศ. 1899 และ 1907 ขึ้น ซึ่ง
ยังใช้อยู่ในปัจจุบัน และในระยะนี้เนื่องจากวิทยาการใหม่ ๆ ได้เกิดขึ้นหลาย
อย่าง อันเป็นประโยชน์ต่อมนุษยชาติ เช่น ในด้านการสื่อสาร ประเทศต่าง ๆ
จึงเริ่มเห็นประโยชน์ในการที่จะมาร่วมกันในรูปแบบขององค์การเพื่อรักษาผล
ประโยชน์ของตน จึงได้มีการทำสนธิสัญญาระหว่างรัฐ จัดตั้งองค์การต่าง ๆ
ขึ้น เช่น องค์การโทรเลข ใน ค.ศ. 1865 องค์การไปรษณีย์ ใน ค.ศ. 1874
ซึ่งเป็นรูปขององค์การที่เสริมสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศ และให้บริการ
แก่ชาติต่าง ๆ อย่างแท้จริง นับเป็นก้าวแรกในการเริ่มก่อตั้งองค์การระหว่าง
ประเทศขึ้น

ในด้านศตวรรษที่ 19 จนถึงการก่อตั้งสันนิบาตชาติ กฎหมายระหว่างประเทศได้รับการพัฒนาเป็นอย่างมาก สนธิสัญญาและจารีตประเพณีระหว่างประเทศได้เกิดขึ้นมากในระยนี้ ภายหลังจากสงครามโลกครั้งที่ 1 รัฐต่าง ๆ ได้ตระหนักถึงความจำเป็นในอันที่จะต้องจัดตั้งองค์การร่วมกันเพื่อป้องกันสงคราม ดังนั้นองค์การสันนิบาตชาติจึงได้เกิดขึ้น แต่เนื่องจากรัฐต่าง ๆ ยังมีความหวงแหนในอำนาจอธิปไตยของตนอยู่ ไม่ยอมสละอำนาจให้แก่องค์การกลาง จึงไม่สามารถจะรับสงครามได้ R.J. Dupuy¹ กล่าวว่า “รัฐชาติต้องการทั้งสันติภาพและอธิปไตยในเวลาเดียวกัน”

ระหว่างการก่อตั้งสันนิบาตชาติไปจนถึงการก่อตั้งองค์การสหประชาชาติ กฎหมายระหว่างประเทศได้ก้าวหน้าไปพอสมควร มีการจัดตั้งศาลประจำยุติธรรมระหว่างประเทศ องค์การภูมิภาคระหว่างประเทศหลายองค์การได้เกิดขึ้น ได้มีการจัดตั้งองค์การดำเนินงานบริการสาธารณะเพื่อผลประโยชน์ของชาติต่าง ๆ เช่น คณะกรรมการดำเนินงานแม่น้ำไรน์และแม่น้ำดานูบ คณะกรรมการนี้มีอำนาจวางกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ใช้บังคับกับทุกรัฐซึ่งถือว่าเป็นกฎเกณฑ์ในกฎหมายระหว่างประเทศ

ภายหลังจากสงครามโลกครั้งที่ 2 ซึ่งก่อให้เกิดผลเสียหายแก่มนุษย์ถึง 36 ล้านคน ค่าเสียหายของทรัพย์สินถึง 250 พันล้านดอลลาร์ จึงได้มีการจัดตั้งองค์การสหประชาชาติขึ้นแทนสันนิบาตชาติ เมื่อ 26 มิถุนายน 1945 โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะป้องกันสงครามและส่งเสริมความร่วมมือทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมระหว่างประเทศต่าง ๆ ประกอบกับหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ได้มีการวิวัฒนาการในด้านเทคนิค วิทยาศาสตร์ ความเจริญใหม่ๆ ทำให้ประเทศต่าง ๆ ที่ต้องการได้รับประโยชน์จากความเจริญเหล่านี้ยอมสละอำนาจอธิปไตยของตนเองรวมตัวกันก่อตั้งองค์การทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศต่าง ๆ ขึ้นมาก จึงทำให้เกิดสนธิสัญญาขึ้นมากมายซึ่งถือว่าเป็นความเจริญของกฎหมายระหว่างประเทศ

¹R.J. Dupuy “Le Droit international” Collection “Que sais je” Paris 1963